

Zorg voor jongeren met een (licht) verstandelijke beperking

Verslag van een gesprek met Chris van Dillen en Isolde Lossbroek, ambulante hulpverleners bij Ambiq

Tiny Hannink
Bob Zomerplaaq
18 juni 2019

Ambiq is een grote organisatie, die werkzaam is in Overijssel, Drenthe, Friesland, Groningen en de Achterhoek met als doelgroep jongeren met een (licht) verstandelijke beperking. Chris en Isolde werken bij de ambulante tak in Enschede. Zij verlenen behandeling en begeleiding aan inwoners uit Enschede met een licht verstandelijke beperking (LVB). Het is belangrijk om te bedenken dat bij mensen met een LVB heel vaak ook sprake is van psychiatrische problematiek. Dat maakt bij kinderen en jongeren het naar school gaan extra moeilijk.

In het passend onderwijs én onderwijs in cluster 3 (kinderen met het syndroom van down) en cluster 4 (kinderen met ernstige gedragsstoornis of psychiatrische problematiek) is het moeilijk om geschikt onderwijs op maat te geven. Bij passend onderwijs, waarbij kinderen met een handicap naar het gewone basisonderwijs gaan, is de taak van de docent verzwaard en de beschikbare tijd te kort, zodat het niet lukt om alle kinderen de aandacht te geven die nodig is. Van de leerkrachten wordt gevraagd om individueel aan te sluiten bij elk kind. Veel leerkrachten en andere deskundigen in dit onderwijs kennen dan ook wel eens momenten van handelingsverlegenheid.

Bij LVB kinderen/jongeren wordt in de hulpverlening daarom ook de omgeving – school, gezin, familie – betrokken. Het kind én de ouders worden geobserveerd. Daaruit kan blijken dat kinderen een andere vorm van begeleiding nodig hebben. Door vanuit de school hulp te bieden is deze laagdrempelig. Voor ouders is hulpverlening dan gemakkelijker te aanvaarden. Ambiq kijkt meer vanuit de sociaal-emotionele bril en leerkrachten meer vanuit de cognitieve kant. In samenwerking met school en ouders wordt geprobeerd eenduidig te kijken naar een kind en te analyseren wat een kind vertelt met zijn of haar gedrag, gerelateerd aan het gezin van herkomst. Hierbij wordt ook intensief samengewerkt met andere organisaties, zoals Jarabee, Karakter en Mediant.

De hulpvraag komt van de huisarts, school en soms via de wijkcoach. Zij staan dicht bij het gezin en hebben gemakkelijk toegang. De ervaring met wijkcoaches is wisselend. Met sommigen gaat het heel goed, zij hebben ervaring met mensen met een LVB. Maar er zijn ook wijkcoaches die een heel andere achtergrond hebben waardoor de samenwerking meer moeizaam verloopt. Kinderen aan wiens uiterlijk niet te zien is dat zij LVB hebben, worden vaak overschat. Dat geldt nog sterker voor de ouders met LVB, die vaak sociaal- en spreekvaardig zijn, waardoor niet meteen duidelijk is dat er van LVB sprake is.

Soms hebben LVB kinderen niet de juiste vaardigheden om in een volle klas te kunnen functioneren. Zij kunnen dan niet meedoen en blijven voor langere periodes thuis. Met het programma STA! (School, Thuis, Ambiq) wordt geprobeerd om uitval binnen het onderwijs te voorkomen: ieder kind heeft recht op onderwijs en thuis blijven kan en mag dan ook niet. Op deze manier wordt waar mogelijk preventief gewerkt, maar er is geen aparte afdeling preventie bij Amiq met een eigen beleidsplan.

LVB jongeren komen in aanmerking voor jeugdhulpverlening tot ze 18 jaar zijn en meerderjarig worden. De ervaring leert dat als de kinderen 18 worden, ze zelf soms overmoedig zijn en denken dat ze alles zelf kunnen doen. Als een jongere rond de 17 jaar is, wordt er planmatig gekeken naar hun toekomst:

- Wat zal er nodig zijn na de 18^e verjaardag. Kan jeugdzorg nog even verder?
- Kunnen de ouders voorlopig nog hulp bieden of zijn zij aan het eind van hun mogelijkheden?

- Durven ouders (een deel van) de zorg uit handen geven?
- Wat kan er preventief alvast in gang gezet worden?
- Is er een bewindvoerder nodig?

Het probleem dat zich hierbij voordoet is dat in de jeugdzorg de hulpverlening bij meerderjarigheid moet worden beëindigd. In sommige situaties is de gemeente bereid om nog langer door te betalen, maar alleen bij een indicatie van ernstige stoornis, waarbij jongeren kunnen worden doorverwezen naar andere specialistische organisaties. Niet alleen Ambiq heeft te maken met deze problematiek van 18+, maar ook andere organisaties die hulp bieden aan kwetsbare jongeren. Er is een gedeeld gevoel dat de overheid te strikt met de meerderjarigheidsregels omgaat en er meer ruimte zou moeten zijn om de financiële verantwoordelijkheid voor jeugdhulpverlening door te laten lopen tot het 23ste jaar.

Bij het meerderjarig worden van LVB jongeren doen zich ook nog andere problemen voor. Geschikte huisvesting is voor deze jongeren maar mondjesmaat aanwezig. Niet alleen de plek waar zij zouden kunnen wonen, maar ook het geven (én accepteren) van de nodige begeleiding, levert hoofdbrekens op. Vaak missen deze jongeren de sociale vaardigheden om zaken voor elkaar te krijgen. Op deze leeftijd zijn LVB jongeren vaak ook nog erg beïnvloedbaar. Voor loverboys zijn ze een gemakkelijke prooi. Ze worden dan ook vaak slachtoffer en het kost veel inspanning hen daar weer uit te halen.

Toch staan velen van hen op deze leeftijd ook open voor ervaren leren, waarbij het aanbod van volwassen leertrajecten een positief en motiverend effect kan hebben. Alle zorg moet er op gericht zijn om deze jongeren niet 'van de radar' te laten verdwijnen. Om de nodige hulp financieel rond te krijgen is vaak een hele puzzel en levert nog wel eens frustratie op.

Aan de politiek wordt gevraagd om de noodzakelijke hulpverlening voor LVB jongeren mogelijk te (blijven) maken, met meer ruimte ook voor hulpverlening na het 18de jaar. Er wordt veel druk gelegd op de hulpverlening, ook door veel administratie en registratie die ten koste gaat van de ruimte bij hulpverleners voor vrije tijd en bijscholing.